{Et non inuenit.} REMI. Putabat autem diabolus ſe perpetuam quietem poſſe habere in gentili populo, ſed ſubditur: Et non inueniet, quia apparente Dei filio per myſterium incarnationis ſuę gentilitas credidit. HIERO. Quæ cum domino crediſſet, ille non inuento loco in nationibus, dixit {Reuertar ad domum meam vnde exiui.}

& non inuenit. Tunc dicit: Reuertar in domũ meã, vnde exiui. Et veniens inuenit eam vacantem: ſcopis mundatã & ornatã. Tũc vadit, & aſſumit ſeptẽ alios ſpiritus ſecum, nequiores ſe, & intrantes habitant ibi, & ſiunt nouiſsima hominis illius peiora prioribus. Sic erit generationi huic peſsimæ.

Habeo Iudęos quos ante dimiſerã. {Et veniens inuenit eã vacantẽ, ſcopis mundatã & ornatã.} Vacabat enim tẽplũ Iudęorum, & Chriſtum hoſpitem nõ habebat dicentem: Surgite, & abeamus hinc. Quia igitur & Dei & Angelorum præſidia non habebant, & ornati erant ſuperfluis obſeruationibus legis & traditionibus phariſęorum, reuertitur diabolus ad ſedem ſuam priſtinam, & ſeptenario numero ſibi addito dęmonum, habitant priſtinam domum, & fiunt nouiſsima illius populi peiora prioribus. multo enim nunc maiore dęmonum numero poſsidentur, blaſphemantes in ſynagogis ſuis Chriſtum Ieſum, quàm in Aegypto poſſeſſi fuerant ante legis notitiã, quia aliud eſt venturum non credere, aliud non ſuſcepiſſe, qui venerat. Septenarium autem numerum adiunctum diabolo, vel propter ſabbatum intellige, vel propter numerum ſpiritusſancti, vt quomodo in Iſaia ſuper florem qui de radice ieſſe deſcendit, ſeptẽ ſpiritus virtutum deſcendiſſe narrantur, ita econtrario vitiorum numerus in diabolo conſecratus ſit. Pulchre ergo ſeptem ſpiritus aſſumi dicuntur, vel propter violationem ſabbati, vel propter criminalia peccata, quæ contraria ſunt ſeptem donis ſpiritusſancti. CHRY. Vel hic pęnam eorum demonſtrat. dicit enim, quòd ſicut dęmoniaci liberati fuerint ab infirmitate, ſi deſidiores efficiantur grauiorem attrahunt aduerſus ſe phantaſiam, ita & in vobis fiet. Etenim ante detinebamini a dęmone, quando idola adorabatis, & filios veſtros dęmonibus occidebatis: ſed tamen non dereliqui vos: ſed expuli dęmonem illum per prophetas, & per me metipſum rurſus veni, amplius expurgare vos volens. Quia igitur non vultis attendere: ſed in maiorem excidiſtis nequitiam, grauius enim eſt occidere Chriſtum, quàm prophetas, propter hoc difficiliora patiemini. Quæ enim ſub Veſpaſiano, & Tito contigerunt eis, multo grauiora fuerunt his, quæ paſſi ſunt in Aegypto, & in Babylone, & ſub Antiocho, nec hoc ſolum oſtendit: ſed quoniam ab omni virtute erunt deſolati, & dęmonum actibus occupabiles magis quàm ante. Hæc autem non ſolum ad illos: ſed ad nos etiam dicta eſſe rationem habet, ſi illuminati, & a prioribus eruti malis, rurſus ab eadem poſſideamur nequitia. Etenim difficilior iam erit pęna poſteriorum peccatorum, propter quod paralytico Chriſtus dixit: Ecce ſanus factus es, noli peccare, ne deterius tibi aliquid contingat. RABA. Homo enim quilibet ad fidem conuerſus eſt, a quo diabolus per baptiſmum eiicitur, qui eiectus inde loca arida peragrat, ideſt corda fidelium.

Cap.5. GREGO. xxxiij. Mora. Loca enim arentia, atque inaquoſa ſunt corda iuſtorum, qui per diſciplinę fortitudinem ab omni carnalis concupiſcentiæ humore ſiccantur. Loca vero humentia ſunt terrenorum hominum mentes quos humor carnalis concupiſcentiæ, quia replet, fluidas facit, in quibus diabolus iniquitatis ſuę veſtigia tanto altius imprimit, quanto in eiſdem mentibus pes tranſitus illius, quaſi influxa terra deſcendit. RABA. Rediens autem ad domum ſuam vnde exierat: Inuenit eam vacantem a bonis actibus per negligentiam: Scopis mundatam, ſcilicet a vitiis priſtinis per baptiſmum: Ornatam ſimulatis virtutibus. per hypo- K criſim.

Lib.1.c.8. AVG. de quæſt. euang. Vnde per hæc verba ſignat dominus quoſdam ita credituros, vt non poſſint ferre laborem continentiæ & ad ſeculum redituri ſunt, quod dicit. {Aſſumit ſecum alios ſeptem} intelligitur, quia cum quis ceciderit de iuſtitia, etiã ſimulationem habebit. Cupiditas enim carnis expulſa per pęnitentiam conſuetis operibus, cum non inuenerit in quibus delectationibus conquieſcat, auidius redit, & rurſus occupat mentem hominis, ſi negligentia ſubſecuta eſt, vt non introduceretur tanquam habitator mundatæ domui ſermo Dei per ſanam doctrinã, quoniam non ſolum habebit illa ſeptem vitia, quæ ſeptem virtutibus ſunt contraria ſpiritalibus: ſed etiam per hypocriſim ſe ipſas habere virtutes ſimulabit, propterea aſſumptis ſecum ſeptem aliis nequioribus, hoc eſt, ipſa ſeptenaria ſimulatione redit ipſa concupiſcentia, vt ſint nouiſſima hominis illius peiora prioribus. GREGO. vij. Mora. Plerumque etiam fit, vt cum mens ex ipſo exordio ſui profectus extollitur, cumque ſe iam quaſi de virtutibus erigit, ſęuienti contra ſe aduerſario aditum pandat, tantoque

F ſe vehementius in eius confractione exhibet, quanto & grauius, quia vel ad modicum fuerat proiectus dolet.

p ¶ HILA. Quia prædicta omnia in paternę maieſtatis virtute loquebatur, nuncianti ſibi, quòd foris a matre, atq; fratribus expectaretur, quid reſponderit, euangeliſta demonſtrat, ſubdens.

p Adhuc eo loquente ad turbas, ecce mater eius & fratres ſtabant foris, quærẽtes loqui ei. Dixit autẽ ei quidam: Ecce mater tua & fratres tui foris ſtant, quærentes te. At ipſe reſpõdens dicenti ſibi, ait: Quæ eſt mater mea, & qui ſunt fratres mei? Et G extendens manum in diſcipulos ſuos, dixit: Ecce mater mea

{Adhuc eo loquente ad turbas, ecce mater eius & fratres foris ſtabant, quærentes loqui ei. AVG. de Con. euág. Lib.2.c.40. Hoc ſine dubio conuenienter geſtum intelligere debemus. præmiſit enim cũ ad hoc narrandum tranſiret: Adhuc eo loquẽte ad turbas. Quid eſt autẽ Adhuc, niſi qñ illud loquebatur? Nam & Marcus poſt illud, quod de blaſphemia ſpiritusſancti retulerat, dixit: Et veniunt mater eius & fratres: Lucas autem non huius rei geſtę ordinem tenuit: ſed præoccupauit hoc & recordatũ ante narrauit. HIER. contra Heluidium: Hinc Heluidij vna propoſitio ſumitur, ex hoc quòd fratres domini in euangelio nominantur. Vnde inquit, fratres domini dicti ſunt, qui non erant fratres? Sed iam nunc ſciendũ eſt quatuor modis in ſcripturis diuinis fratres dici: natura, gente, cognatione, & affectu. Natura. vt Eſau, & Iacob. Gente, vt omnes Iudæi fratres inter ſe vocantur, vt in Deuteronomio: Non poteris conſtituere ſuper te hominem alienũ, qui non eſt frater tuus. Porro, cognatione fratres vocantur, qui ſunt de vna familia, ſicut H in Geneſi: Dixit Abrahã ad Loth: Non ſit rixa inter te & me, quoniam fratres ſumus. Affectu etiam fratres dicuntur, quod in duo diuiditur, in ſpeciali & in communi. In ſpeciali, quia oẽs chriſtiani fratres dicuntur, vt ſaluator dicit, Vade dic fratribus meis. Porro in communi, quia omnes homines ex vno patre nati, pari inter nos germanitate coniungimur, ſicut ibi: Dicite his qui oderunt vos, fratres noſtri vos eſtis. Interrogo ergo, iuxta quem modum fratres domini in euangelio appellentur: Iuxta naturam? ſed ſcriptura non dicit, nec Mariæ eos vocatos filios nec Ioſeph. Iuxta gentem? ſed abſurdum eſt vt pauci ex Iudęis vocati ſint fratres, cũ omnes qui ibi fuerunt, fratres potuerint appellari. Iuxta affectum humani iuris & ſpiritus verum ſit, quæ magis erant fratres, quàm apoſtoli, quos dominus docebat intrinſecus? Aut ſi omnes, quia homines ſunt fratres, ſtultum fuit nunciare quaſi proprium. Ecce fratres tui quærunt te. Reſtat igitur vt fratres eos intelligas appellatos cognatione, non affectu, non gentis priuilegio, non natura. HIER. ſuper Matth. Quidam vero fratres domini de alia vxo- I re Ioſeph filios ſuſpicantur, ſequentes deliramenta Apocriphorum, & quandam Eſcham mulierculam confingentes. Nos autem fratres domini, non filios Ioſeph: ſed conſobrinos Saluatoris ſororis Mariæ materterę domini filios intelligimus, quæ eſſe dicitur mater Iacobi minoris, & Ioſeph, & Iudæ, quos in alio euangelij loco fratres domini legimus appellatos. fratres autem conſobrinos dici omnis ſcriptura demonſtrat. CHRY. Vide autem Homil. 45. & fratrum eius elationem. cum enim deceret eos ingredi & audire cum turba, vel ſi hoc non vellent, expectarent finem ſermonis, & tunc eum adire, hi extra eum vocant & coram omnibus hoc faciunt, & ſuperfluum honoris amorem oſtendentes & monſtrare volentes, quòd cum omni poteſtate Chriſto aliquid iniungunt, quod & euangeliſta oſtendit hoc ipſum obſcure inſinuans, cum dicit: Adhuc eo loquente, ac ſi diceret. Numquid non erat tempus aliud? Quid autem & loqui volebant? ſi pro veritatis dogmatibus cõiter hoc proponere oportebat, ut & alios lucrarentur. ſi autem K de aliis ſibiipſis pertinentibus non oportebat ita feſtinanter uocare: unde manifeſtum eſt, qm̃ ſolum ex uana gloria hoc faciebant. AVG. de natura & gratia: Cap.36. Si inquit, dicatur de fratribus de ſancta uirgine Maria propter honorem Chriſti, nullam prorſus cum de peccatis agitur habere uolo quæſtionem. Inde enim ſcimus, ꝙ ei plus gratiæ collatum fuerit ad uincendum omni ex parte pctm̃, ꝙ concipere & parere meruit eum, quem conſtat nullum habuiſſe peccatũ. Sequitur {Dixit aũt ei quidam: Ecce mater tua & fratres tui foris ſtant, quærentes te. HIER. Videtur mihi iſte qui nunciat nõ fortuitu & ſimpliciter nunciare: ſed inſidias tendere: utrũ ſpiritali operi carnẽ & ſanguinẽ præferat. unde & dñs nõ ꝙ matrẽ negaret & frẽs exire contẽpſit: ſed ꝙ rñderet inſidiãti. CHRY. Neq; aũt dixit, Vade dic ei, qm̃ nõ eſt mr̃ mea: ſed ad eũ q nunciauerat extẽdit ſermonẽ. Seqr̃ enim: {At ipſe rñdens dicẽti, ait. Quæ ẽ mr̃ mea, & q̃ ſunt frẽs mei.} HILA. Nõ aũt faſtidioſe de mr̃e ſua ſenſiſſe exiſtimãdus ẽ, cui in paſſione poſit᷑ maximę ſollicitudinis tribuit affectũ. CHRY. Quòd ſi negare uellet matrẽ, tũc utiq; negaſſet, qñ Iudęi exprobrabãt ei de mr̃e. HIER. Nõ ergo iuxta

Marcionem, & Manichæum matrem negauit, vt natus de phantaſmate putaretur, ſed Apoſtolos cognationi prætulit, vt & nos in comparatione dilectionis, carni ſpiritum præferamus, nec maternum refutat obſequium pietatis, cuius præceptum eſt: Honora patrem tuum, & matrem tuam. Sed paternis ſe myſteriis, vel affectib᷑ amplius quàm maternis debere demõſtrat. vnde ſequitur {Et extendens manũ in diſcipulos, dixit. Ecce mater mea, & fra. mei.} GREG. in Homil. Homil.3.in euangelio. Fideles quidem diſcipulos fratres nominare dignatus eſt Dominus dicens: Ite nunciate fratribus meis. qui ergo frater Domini fieri ad fidem veniẽdo potuit, q̃rendũ eſt, quomodo etiam eſſe poſſit mater? Sed ſciendũ nobis eſt: quia qui Chriſti frater, vel ſoror eſt in credendo, mater efficitur prædicãdo, quaſi enim parit Dominum quem cordi audientis infundit, & mater eius efficitur, ſi per eius vocem amor Domini in proximi mente generatur. CHRY. Cum his autem quæ dicta ſunt, & aliud nos docuit videlicet in nulla cognatione confidentes virtutem negligere. Si enim matri nihil prodeſt matrẽ eſſe, niſi virtus adeſſet: quis vtique alius per cognationem ſaluabitur? Vna enim nobilitas ſola eſt, Dei facere voluntatem. & ideo ſequitur. {Quicumque enim fecerit voluntatem patris mei, qui in cœlis eſt.} Multæ mulieres beatificauerunt ſanctam Virginem illam, & eius vterum, & optauerunt tales fieri matres. Quid eſt igitur quod prohibeat? Ecce latam vobis conſtituit viam, & licet non mulieribus ſolum: ſed & viris fieri matrem Dei. HIERO. Dicamus autem & aliter. Saluator loquitur ad turbas: intrinſecus erudit nationes: mater eius, & fratres hoc eſt Synagoga, & populus Iudæorum foris ſtant. HILA. Cum itaque ingrediendi ad eum haberent, vt cæteri poteſtatem, ſed quia in ſua venit, & ſui eum non receperũt, Homil.3.in Euangelio. ingreſſu eius, atque aditu abſtinent. GREGO. in Homil. Vnde & mater eius cum qua ſi non agnoſcitur foris ſtare perhibetur, quia videlicet Synagoga icirco ab auctore ſuo nõ recognoſcitur, quia legis obſeruationẽ tenẽs ſpiritualẽ intellectũ perdidit, & ſe ad cuſtodiam literæ foris fixit. HIERO. Cumque rogauerint & quæſierint, & nuncium miſerint reſponſum accipient, liberos D eos eſſe arbitrij, & intrare poſſe ſi velint & ipſi credere.

& fratres mei. Quicumque enim fecerit voluntatem patris mei, qui in cœlis eſt, ipſe meus frater, ſoror, & mater eſt.

CAP. XIII.

IN illo die, Exiens Ieſus de domo, ſedebat ſecus mare. Et congregatæ ſunt ad eum turbæ multæ, ita vt in nauiculam aſcendens ſederet, & omnis turba ſtabat in littore, & locutus eſt eis multa in parabolis dicens: Ecce, exiit qui ſeminat ſeminare ſemen ſuum. Et dum ſeminat, quædam ceciderunt ſecus viam, & venerunt volucres cœli, & comederunt ea. Alia autem ceciderunt in petroſa, vbi non habebãt terram mul- B tam, & continuo exorta ſunt, quia non habebant altitudinẽ terræ. Sole autem orto eſtuauerunt, & quia non habebãt radicem, aruerunt. Alia autẽ ceciderunt in ſpinas, & creuerunt ſpinæ, & ſuffo-

CAP. XIII.

Cap.14. Hom.45. CHRY. Poſtquàm increpauerat eum qui matris, & fratrum præſentiam nunciauit, dehinc fecit quod illi cupiebant: exiit, ſcilicet domum primo ſanans ægritudinem vanæ gloriæ fratrum: ſecundo decentem honorẽ exhibens matri. vnde dicitur. In illo die exiens Ieſus de domo ſedebat ſecus mare.} AVG. de Con. euan. Cum dicit in illo die: ſatis Lib.2.c.41. indicat aut hoc conſequenter geſtum poſt præmiſſa, aut non multa interponi potuiſſe, niſi forte dies more ſcripturarum tempus ſignificet. HILA. Non ſolum autem verba & facta Domini, verum etiam itinera, ac loca, in quibus virtutes operabatur, & prædicat: cœleſtibus ſunt plena ſacramentis. Poſt ſermonem quippe in domo habitum, vbi nephanda blaſphemia dæmonium habere dictus eſt, ægrediens docebat ad mare, vt oſtenderet ſe relicta ob culpam perfidiæ Iudæa, ad gentes ſaluandas eſſe tranſiturum. Gentilium enim corda diu ſuperba & incredula: merito timidis, amariſque fluctibus maris aſſimilantur, domum vero Domini per fidẽ fuiſſe Iudæam quis neſciat? HIERO. Conſiderandum etiam, ꝙ populus domum Ieſu non poterat intrare, nec eſſe ibi, vbi Apoſtoli audiebant myſteria. Icirco miſerator Dominus ægreditur de domo ſua, & ſedet iuxta huius ſæculi mare, vt congregentur ad eũ multæ turbæ, & audiant in littore quæ intus non merebantur audire. vnde ſequitur. {Et congregatæ ſunt ad eum turbæ multæ: ita vt in nauiculam aſcendens ſederet, & omnis turba ſtabat in littore.} CHRY. Hoc autem non ſimpliciter Euangeliſta poſuit, ſed vt monſtret ꝙ Dominus hoc fecerit, volens cũ diligentia hoc ſpectaculum ſtatuere, vt nullum dimittat poſt dorſum, ſed omnes coram facie habeat. HILA. Sediſſe aũt Dñm in naui, & turbas foris ſtetiſſe ex ſubiectis rebus eſt ratio. In parabolis. n. erat locuturus, & facti ipſius genere ſignificat eos, qui extra eccleſiam poſiti ſunt nullam diuini ſermonis poſſe capere intelligentiã. Nauis. n. eccleſiæ typum præfert, intra quã verbum vitæ poſitũ eſt, & prædicatũ

A his qui extra ſunt, & arenæ modo ſteriles intelligere non poſſunt. HIERO. Ieſus etiã in mediis fluctibus eſt: hinc inde mari tunditur, & in ſua maieſtate ſecurus appropinquare facit terræ nauiculã ſuã, vt populus nequaq̃ periculum ſuſtinens, non tentationibus circundatos quas ferre non poterat: ſtat in littore fixo gradu, vt audiat quæ dicuntur. RABA. Vel ꝙ aſcẽdens nauẽ ſedebat in mari, ſignificat, quòd Chrs per fidem aſcenſurus erat in mẽtes Gẽtilium, & eccleſiã collecturus in mari .i. in medio nationum contradicentium. Turba vero q̃ ſtabat in littore q̃ neq; ĩ naui, neq; in mari erat: gerit figurã recipiẽtium verbũ Dei, & iã fide a mari .i. a reprobis ſeparatorũ, ſed necdum myſterijs cœleſtibus imbutorũ. Sequit. {Et locutus eſt eis multa in parabolis.} CHRY. Quàmuis in monte ita nõ fecerit. non. n. p parabolas ſermonẽ cõtexit. Tunc. n. turbæ ſolę erant & plebs incõpoſita: hic aũt & Scribæ, & Phariſæi. Non pp hoc aũt ſolũ in parabolis loquit, ſed vt manifeſtiorem ſermonẽ faciat, & ampliorẽ memoriã imponat, & ſub viſu res reducat. HIERO. Eſt notandum, ꝙ nõ oĩa locutus ſit eis in parabolis, ſed multa. ſi. n. dixiſſet cuncta in parabolis, abſq; emolumẽto populi receſ- C ſiſſent pſpicua miſcet obſcuris, vt p eam q̃ intelligunt, puocent ad eorũ notitiã quæ nõ intelligunt. Turba etiã non vnius ſniæ eſt, ſed diuerſarũ in ſingulis voluntatum. vnde loquit ad eã in multis parabolis, vt iuxta varias voluntates diuerſas recipiant diſciplinas. CHRY. Primã aũt parabolam ponit eam q̃ faciebat auditorem attentiorem, quia. n. ſub enigmate erat tractaturus: erigit mentes audientiũ p primam parabolã dicens. {Ecce exijt q̃ ſeminat ſeminare ſemen ſuũ. HIER. Significatur aũt ſator iſte q̃ ſeminat, eſſe filius Dei, & pr̃is in populis ſeminare ſermonem. CHRY. Vnde aũt exijt qui vbiq; præſens eſt, vel qualiter exijt? non loco, ſed incarnatione ppinquior factus nobis p habitũ carnis, quia. n. nos intrare non poteramus ad eum peccatis noſtris phibentibus nobis ingreſſum, ipſe ad nos egredit. RABA. Vel exijt cum relicta Iudæa p Apl̃os ad Gẽtes trãſiuit. HIERO. Vel intus erat dũ domi verſabat, loquebat diſcipulis ſacra. Exiit ergo de domo ſua, vt ſeminaret in turbis. CHRY. Cum aũt audieris, qm̃ exijt, qui ſeminat: ut ſeminet, nõ æſtimes eſſe identitatẽ ſermonis. Egreditur. n. multotiẽs, qui ſeminat & ad aliã rẽ, vel vt ſcindat terrã, vel vt malas incidat herbas, vel vt ſpinas euellat, vel vt aliam talem quandã diligentiam exhibeat: hic autem ad ſeminandum exiuit. Quid igitur fit de ſemine iſto? tres depereũt partes, & vna ſaluatur, & hoc non æqualiter, ſed cum differentia quadam. vnde ſequitur. {Et dũ ſeminat, quædam ceciderunt ſecus uiam. HIERO. Hanc parabolã ad probandam hæreſim ſuam Valentinus aſſumit, tres introducẽs eſſe naturas: ſpiritalem, naturalem, vel animalem, atque terrenam, cum hic quatuor ſint, una iuxta uiam: alia petroſa: tertia plena ſpinis, quarta terra bona. CHRY. Sed ſecundùm hoc, qualiter haberet rõnem inter ſpinas ſeminare, & ſuper petram, & in uia? In ſeminibus quidẽ, & terra materialibus non haberet utiq; rõnem. non. n. eſt in poteſtate petræ fieri terrã, neq; uiæ non eſſe uiã, neq; ſpinæ non eſſe ſpinã. In aĩabus aũt & doctrinis multam habet hoc laudẽ. poſſibile enim eſt petram fieri terrã pinguem, & E uiã nõ ultra cõculcari & ſpinas deſtrui. Quòd igitur plus ſeminis periit: non eſt ab eo, qui ſeminat, ſed a ſuſcipiente terra, ideſt ab anima. Ipſe enim qui ſeminat, non diuitem, non pauperem diſcernit, non ſapientem, neque inſipientem, ſed omnibus loquebatur q̃ a ſeipſo erant cõplens, præuidens tñ q̃ futura erant, ut liceat ei dicere. Quid me oportuit facere, & non feci? Ideo aũt non dicit manifeſte, qm̃ hæc ſuſceperunt deſides, & pdiderunt, hæc autẽ diuites & ſuffocauerunt, hæc autem molles & pdiderunt, quia nõ uoluit eos uehementer tangere, ut non in differentiam mittat. Per hanc etiam parabolã diſcipulos erudit. & ſi plures audientium eos fuerint qui pereunt, ut non propter hoc deſides ſint, quia nec propter hoc Dñs qui oĩa præuidit, deſtitit a ſeminando. HIERO. Obſerua aũt hanc eſſe primã parabolam, quæ cũ interpretatione ſua poſita eſt, & cauẽdũ eſt ubicumq; Dñs exponit ſermones ſuos: ne uel aliud, uel quid plus, uel minus præſumas intelligere, q̃ ab eo expoſitum eſt. RABA. Quæ uero tacita noſtræ intelligentiæ dereliquit, perſtringenda ſunt breuiter. Via eſt mens ſedulo ma-